

Spis treści

Przedmowa (Tadeusz Lewowicki)	9
Wprowadzenie	12
ZINTEGROWANY OBRAZ OSOBY NAUCZYCIELA – WPROWADZENIE W ZAGADNIENIA TEORETYCZNE I METODOLOGICZNE	
1. Sfery życia człowieka jako podstawa postrzegania funkcjonowania nauczycieli	21
1.1 Nauczyciel w tyglu oddziaływań społecznych. Antynomie jako komponent funkcjonowania nauczyciela	32
1.2 Aktywność i zmiana jako komponenty rozwoju indywidualnego, zawodowego i społecznego	43
2. Funkcjonowanie nauczycieli – założenia badawcze	49
NAUCZYCIEL W SFERZE ŻYCIA PRYWATNEGO	
3. Obraz samego siebie i poczucie jakości życia	65
3.1 Sytuacja rodzinna i ekonomiczna badanych nauczycieli w kontekście jakości życia	82
3.2 Antynomie życia codziennego nauczycieli	93
Wnioski	100
NAUCZYCIEL W SFERZE FUNKCJONOWANIA ZAWODOWEGO	
4. Szkoła jako przestrzeń realizacji zadań zawodowych	105
4.1 Szkoła jako miejsce antynomii	108
4.2 Rola zawodowa nauczyciela	127
4.3 Między byciem podwładnym a decydentem – czyli relacje nauczycieli w środowisku szkolnym	132
4.3.1 Szkoła jako przestrzeń międzyludzka	133
4.3.1.1 Relacje w gronie pedagogicznym i samopoczucie badanych w miejscu pracy	140
4.3.1.2 Relacje z dyrektorem	159
4.3.1.3 Relacje z uczniami	166
4.3.1.4 Relacje z rodzicami uczniów	168
Wnioski	178

5. Nauczyciel w procesie wprowadzania zmian i innowacji	183
5.1 Sposób definiowania pojęcia <i>zmiana</i> i <i>innowacja</i> przez nauczycieli ...	188
5.2 Opór	193
5.2.1 Definiowanie przez nauczycieli pojęcia <i>opór</i>	196
5.3 Konformizm jako zjawisko społeczne	201
5.3.1 Konformizm jako jedna z postaw wobec zmian i innowacji ..	208
5.4 Wybrane uwarunkowania zmiany, oporu i konformizmu a działania nauczycieli	216
5.4.1 Zmiana, opór, konformizm a emocje jednostki	219
5.4.2 Zmiana i innowacja w kontekście podejmowanych działań ...	224
5.4.2.1 Zmiana i innowacja w pracy badanych nauczycieli ...	236
5.4.3 Uwarunkowania nauczycielskiego oporu wobec zmian i innowacji	244
5.4.4 Uwarunkowania zachowań konformistycznych	253
5.5 Pozaszkolne uwarunkowania wprowadzania zmian i innowacji	258
Wnioski	276

NAUCZYCIEL W SFERZE ŻYCIA SPOŁECZNEGO

6. Kapitał społeczny i kulturowy w kontekście funkcjonowania nauczycieli oraz szkół w środowisku lokalnym	285
6.1 Środowisko i społeczność lokalna a właściwości działań społecznych	296
6.1.1 Ocena szkoły i pracy nauczycieli w kontekście opinii badanych na temat środowiska lokalnego	301
6.2 Aktywność w życiu społecznym	317
Wnioski	327
Zakończenie. Uogólniony portret zbiorowy nauczycieli aktywnych	333
A group portrait of active teachers – between engagement and resistance to changes	340
Skupinový portrét aktívnych učiteľov – medzi angažovanosťou a odporom k zmenám	342
Bibliografia	344
Aneks	367
Wykaz schematów, tabel i wykresów	377